

O

Tą dieną, kai miriau, vanduo baseine buvo švarus. Panėriau nuo krašto, truputį šonu ir sulenkusi kelius; pliūkštelėjau nerangiai. Žiūrovų nebuvo. Taip anksti ryte mažai kas plaukioja, o treniruotės dar nebuvo prasidėjusios. Visi takeliai – laisvi lėtiems ir greitiams plaukikams. Negaliu apsispręsti, kokia aš, todėl dažnai pradedu plaukti su lėtaisiais, o po dešimties minučių, kai jau esu apšilusi, perneriu plūdurais burbuliuotą juostą ir plaukiu greičiau.

Įkvepiu, panėriu, iškvepiu į vandenį, išneriu. Kiek galėdama ištiesiu priekin rankas, slankstelis po slankstelio ištempiu stuburą, įsivaizduoju viršugalvyje trosą, pririštą prie baseino galo ir tempiantį mane jo link, tada plačiai išskečiu rankas ir iš visų jėgų stumiu vandenį į šalis. Vėl suglaudžiu delnus, tiesiu juos į priekį. Jaučiu, kaip dirba pečių ir krūtinės raumenys. Panardinusi galvą po vandeniu, seku grindyse baltų plytelių liniją, ji padeda nepasiklysti.

Panėrus apsiaučia mėlyna vienatvė, ausis užgula tylą. Nuspėjamas ritmas: įkvepi-iškvepi, suglaudi rankas, tada – kojas, išstumi vandenį, pasistumi priekin. Tikslas – iki sienelės

ir atgal. Pasiekiu ją, atsiremiu rankomis, tada – pėdomis į plyteles, pasispiriu ir nerių pakeitusi kryptį. Kartoju tol, kol sutraukia koją, kol pavargsta rankos arba kol išnėrusi ir pažiūrėjusi į laikrodį pamatau, kad jau 6.45, vadinasi, laikas kitoms procedūroms.

Anądien atėjau plaukti ne ryte, o pavakariais. Buvo siaubinga. Visuose takeliuose, išskyrus du, treniravosi vaikai. Greitajame, klientams skirtame take plaukikų buvo mažiau, todėl pradėjau ten. Pirmiausia mane aplenkė moteris, figūra ir judesiais primenanti ruonį, ją pajutau tik iš to, kad suraibuliavo vanduo. Tada aptaškė krauliu plaukiantis raumenų kalnas. To buvo per daug, pernėriau į gretimą takelį – jis turėtų būti skirtas lėtiems plaukikams. Įkvepiu, paneriu, iškvepiu, išneriu. Ištiesiu, išskečiu, išsitiesiu... Stoop! Vidury takelio statmenai plūduriavo paauglys, mosuodamas rankomis. Išnėriau, pasikėliau akinukus – su jais beveik nieko nematau, bet jie apsaugo akis nuo chloro, – išpurčiau iš ausų vandenį.

– Čia treniruotė! – jis pasipiktinęs ne mažiau nei aš.

Būčiau galėjusi prisiekti, kad kai panėriau, klientams buvo skirti du takeliai. Grįžau pas ruonius.

Tąkart atsitiko dar kai kas. Žiūrėdama pro savo aprasojusius akinukus žemyn, palei dugną pamačiau plaukiančias mergaites. Jos vinguriavo, švelniai judindamos pėdas ir pečius; nesupratau, kada išneria įkvėpti. „Labai gudru išnaudoti ne tik plotą, bet ir gylį, ypač kai baseine tiek daug žmonių“, – spėjau pagalvoti prieš išnerdama. Paspringau ir užsikosėjau. Tos mergaitės mane šokiravo.

Tą akimirka, kai miriau, galvojau apie jas. Ir apie tai, kad man nė kiek nebaisu.

1.

Vos prabudusią mane aplankė saldus jausmas. Akimirką nesupratau, kas tai. Tada prisiminiau – laiškas. Hmm. Vakar, susirengusi iš telefono išmesti nebenaudojamą pašto dėžutę, radau joje naują laišką. „Pasiilgau“ – skelbė antraštė. Siuntėjo vardas kaip pirštas smailiu nagu prasibrovė pro audinius ir bakstelėjo į širdį. Su tuo žmogumi galėjau turėti vaikų. Akies krašteliu žvilgtelėjau į ritmiškais judesiais telefono ekranėlį braukantį savo vyrą, sėdintį greta. Jis bakstelėjimo nepajuto. Atsidariau laišką.

Mieloji Liepa, – prasidėjo tekstas. Iškart įtariau, kad kažkas negerai, nes mieląją jis manęs nevadino niekada. Net vardu vadindavo ypač retai – dažniau: tu, mažute, *baby*, kartais vasa, norėdamas į mano vardą įkišti dar tuos du likusius mėnesius, kurių vienas per šaltas, o kitas – banalus, sentimentalus ir pamirštamasis. Rugsėjo mėnesio pavadinimas nuvalkiotas visos Lietuvos biurų darbuotojų atostogų prašymuose, nutampytas po pajūrius ir tokius kurortus, kuriuose tuo metu aki-vaizdžiai per karšta. Aš atostogauju tik liepą. Vidurvasaris – mano laikas.

Pagaliau išėjau į pensiją, – rašė jis, – gyvenu jachtoje, ji prishvartuota Ušuajuje. Ugnies Žemėje vėsu ir šlapia, nors dabar čia vasara. Galvoju apie tave. Žinok, dabar jau būčiau pasiruošęs kopti į tuos kalnus.

Toks štai laiškėlis po daugiau nei dešimties metų tylos. Žinau, kad negalima tikėti nė vienu jo žodžiu. Na, gerai, sakykime, jis gyvena jachtoje. Ji – tikrai ne jo, o vieno iš tų draugelių, kurių jachtose esame praleidę ne vieną vasarą Nidoje. Ugnies Žemė. Ak taip, aplankyti Pietų Ameriką – sena mano svajonė. Tokia sena, kad nežinau, ar ji tebeegzistuoja. Ten niekada nebuvau, nes bilietas kainuoja, o taupyti man nepatinka. Dar mažiau tą daryti mėgsta mano mielas, šiek tiek tingus Osvaldas, kurį išsirinkau į savo gyvenimo palydovus prieš septynerius metus. Mes ir taip gyvename taupiai, stengdamiesi palikti pasaulyje kuo mažesnę anglies pėdsaką, ar kaip ten teisingiau išversti iš tos kalbos, kurią šiandien visi supranta geriau nei savo gimtąją.

„Nuo Ušujos iki La Kiakos“ – spotifajuje susiradau Gustavą Santaolaliją ir pasileidau tą kūrinį, kuris, pasak kritikų, suteikė ypatingos jėgos „Motociklininko dienoraščiams“ – biografiniam filmui apie Če Gevarą. Filmo nežiūrėjau, manęs nedomina biografijos, ypač revoliucionierių. Netikiu idėjiniais judėjimais, pasaulio tvarkos keitimu. Mano akyse tai visada susiję su skausmu, skurdu, krauju, mirtimi.

O štai Santaolalijos muzika su šiais dalykais nesusijusi nė kiek. Klausiausi nerimastingo gitaros pasakojimo, kopiau į viršukalnes ir leidausi nuo jų. Širdis ėmė plakti stipriau. Buvau juos pamiršusi. Ir Santaolaliją, ir Beną. Gavusi tą laišką, prisiminiau abu iškart. Jausmas, kad pirmiau prisiminė

mane, maloniai vylingas kaip vos pravertos durys, pro kurias sklinda šviesa. Jo apsupta vakar ir užmigau.

Mėgstu tą prabudimo akimirką, kai esi švari kaip pajūrio smėlis anksti ryte. Mintys, išgrynintos sapnų, rikiuojasi lyg vėjo sušiauštos kalvelės. Pasaulis rodosi mielas ir mylintis. Ta akimirka trunka tik dalį sekundės, o tada iš viršaus vožia suvokimas, kad viskas laikina. Į darbą vis tiek reikia. Pinigų vis dar trūksta. Mirsi, kad ir kaip stengtumeisi. Pastaroji mintis aplanko tik išskirtiniais atvejais. Jei pajuntu, kad širdis plauka kapotai ir su peršokimais. Ar vidury ciklo skauda kairę krūtį. Ar išgėrus kavos sudiegia skrandį. Egzistencinis nerimas sustiprėja lapkričio pabaigoje ir trunka iki pat Kalėdų. Paskui nuslūgsta. Apie tą laiką baigiasi ir nerimą keliantys simptomai.

Ryte švarią prabudimo akimirką pakeitė virpinantis džiu-gesys. Kas čia kas čia, aa... Prisiminiau laišką. Žvilgtelėjau į Osvaldą – ramiai šnopuoja, mano žadintuvas penkios trisdešimt jam nė motais. Tylutėliai atsikėliau ir išslinkau į koridorių. Baseino krepšys sukrautas iš vakaro, kaip visada. Išsivaliau dantis, apsirengiau ir tik užrakinusi lauko duris vėl patikrinau telefone pašto dėžutę. Tebėra. Perskaičiau Beno laišką dar kartą ir persisiunčiau sau įprastu adresu. Seną pašto dėžutę ištryniau. Nebenaudosiu.

Atsakymas gimė penkioliktą plaukimo minutę. Jis atsirado mano galvoje visiškai susiformavęs – tobulas sakinytis, net gaila, kad liks nepanaudotas. Niekas savo noru neatidarytų tos skardinės su pūdyta silke. Nuo jos smarvės norisi pamiršti kvėpuoti ir tapti augalu ar dangaus kūnu. Ir vėl. Prisiminimas sudrumstė ramų baseino vandenį. Mes jachtklube vienoje iš

Stokholmo įlankų. Nakvynei gautos jachtos gultai kietoki, bet vaizdas – karališkas. Pūdytos silkės nusipirkti įkalbėjau aš. Valgėme susėdę ant denio, paskui šliaužiojome gatvėmis. Prisiminusi tas porą dienų, pasijutau kaip užvalgiusi tos silkės – jos kvapas išgašdino, rūgštelėjęs skonis nustebino, o pavalgiosi jaučiausi kaip grįžusi namo. Iš esmės, skonis pažįstamas. Tiek tos egzotikos.

Dieną dirbau puse smegenų. Kita puse plaukiojau po nežinomus vandenis. Kai popiet gavau Osvaldo žinutę: „Tai kelintą susitinkam?“, vos prisiminiau, kad sutarėme vakare eiti į kiną. Skandinaviškų filmų festivalyje žiūrėjome kiną kine, kai neįmanoma suprasti, kuris iš jų pasibaigė, o kuris – tebesitęsia. Baltijos jūros paplūdimiai, pušynai, rudai raudona spalva nudažyti pajūrio nameliai, iš kiekvieno kadro besiveržianti gerovė, stabilumas, pabrėžtinai paprastas gyvenimas. Gamta – kaip čia, visa kita – už šviesmečių. Nesu tikra, kad kada nors būsime Švedija.

Namo Osvaldas vežė aplinkui – nusprendė, kad pagrindinėje gatvėje per daug automobilių (kaip tik baigėsi „Žalgirio“ rungtynės). Žiūrėjau pro šlapią lango stiklą į Žaliakalnį ir vėl pajutau sukrutant širdį. Išitraukiau telefoną, atsidariau laišką. Paspaudžiau „atsakyti“. Parašiau: *Kokius kalnus?*

– Man parašė Benas, – pasakiau Rūtai, kai susitikome kitą dieną.

Kalbėjau ramiai knebinėdama suzmekusį pyragą, kurį mūsų dienos pietų restorane tiekia desertui. Už pyragą atskirai mokėti nereikia, bet jis visada nevykęs. Išvis jį valgau tik dėl to, kad manausi taip suteikianti vilties prastiems kepė-

jams. Pati tokia esu – neprisimenu, kada kečiau pyragą, jau nekalbu apie tai, kad jis būtų skanus.

Metafizinės vilties dalybomis užsiiminėju nuo neatmenamų laikų. Prisimenu, kaip po antro kurso važiauvau į Angliją skinti braškių. Lysvėje supervizorius įteikė liniuotę su skylutėmis – nuo didžiausios iki mažiausios – ir skirtingų dydžių plastikines dėžutes. Didesnės – prekybos centrui, mažesnės – turgui, vietinėms prekyvietėms. Kiekvieną nuskintą braškę (turi ją atsargiai apgaubti delnu, nepriliedama, ir dviem pirštais nugnybti stiebelį) reikėjo pamatuoti ir gerai apžiūrėti: gražios formos pirmo-antro dydžio braškės buvo skirtos prekybos centrams, mažesnės ir apvalinos, sumaigytas galais – turgui. Tos uogos, kurios pralenda pro mažiausią skylę liniuotėje arba yra apvytusios, – išmetamos. Kartais, radusi tikrai sveiką, gražią, tik kauburiuotu galu braškę, įdėdavau į prekybos centrui skirtą dėžutę. Tegu bent po mirties pasidžiaugia prabanga.

– Benas. – Man pasirodė, kad Rūta kiek užtruko ties tuo vardu.

Taip, lyg jis būtų „Gediminas“. Nanosekunde ilgiau, nei reikia, kad išstartum du paprastus skiemenis.

– Tikiuosi, tu jam neatrašysi.

Supratau, kad tai nėra klausimas.

– Turbūt ne.

Pasilikau „turbūt“ kaip salelę upės vidury – krūmokšniai suleidę šakas į vandenį, nešamai srovės patogu į juos įsikibti ir išsiropšti į krantą. Jei kartais ji sužinotų, kad vis dėlto Benui atrašiau, tas žodis mane išgelbėtų. Nebūčiau melagė.

Rūta – geriausia mano draugė. Na, jeigu laikysime, kad geriausios draugės nesibaigia su mokyklos metais. Kartą per

savaitę susitinkame papietauti; kai buvome jaunesnės ir netekėjusios, vakarais išlįsdavome pasibastyti po senamiestį. Dabar to beveik nebeutinka.

Susipažinome darbe – pirmoje savo darbovietėje buvau priimta sekretore-laiškų plėšytoja; ji dirbo dizainere. Buvome panašaus amžiaus, abi dar studijavome, ji – tapybą, aš – sociologiją. Prisimenu, kartą ji nusivežė mane į plenerą. Gyvenome Nidoje. Kol menininkai dirbo, basčiausi po kopas ir miškus. Kartą, per mišką nužingsniavusi iki pajūrio, pamačiau manęs link atbėgantį kareivį, jis nurodė man eiti į Lietuvos pusę. Vakarais bendroje virtuvėje gamindavomės valgyti ir kalbėdavomės.

Menininkų tada nepažinojau. Bendraujant man atrodė, kad kiekvienas aplink save turi apsauginį ratą, kurio kitam peržengti nevalia. Pavyzdžiui, kai kas nors pasakoja savo idėją, kiti – tik klausosi. Nei giria, nei peikia, nei pateikia kokių įžvalgų. Jie tapė, pozavo vienas kitam ir nuogi maudėsi jūroje, eksponavo tuos savo aktus miesto bibliotekoje, bet pokalbiuose asmeniniai reikalai jiems, atrodo, nė neegzistavo. Net ne iki galo supratau, kas su kuo miega. Tada man atrodė keista, kad gali apsinuoginti mene, bet ne gyvenime. Dabar suprantu, kaip tai logiška. Juk norisi bent kartais pasėdėti užuovėjoje.

Turbūt apie kažką panašaus kalbėjomės tada, kai prieš kone penkiolika metų sutikome Beną. Apie atvirumo kainą mene ir gyvenime, apie tai, kaip suaugti, bet nepasikeisti, arba kaip pasikeisti nesuaugant, ar kažką panašaus, kas tuo metu mums buvo be proto svarbu ir ką pamiršdavom, jei kas pasiūlydavo naują temą. Benas tiesiog prisėdo prie mūsų

bare, kaip tuomet gana dažnai nutikdavo. Tas vyras mane suprato, tai pamačiau iškart. Yra žmonių, kuriems neturi savęs atpasakoti, jie perskaito patys.

Benas nebuvo labai patrauklus, bet mane keistai jaudino jo nuogi riešai. Apie tai pagalvojau tik vėliau. Tą vakarą visą dėmesį skyrėme Rūtai – akademijoje ji buvo iškabinusi savo kursinio projekto darbus; prigėrę tamsoje įslinkome į galeriją ir tęsėme vakarėlį ten. Aš juos palikau kiek po vidurnakčio.

– Jis man paskambino, – pasakė ji, kai susitikome kitą dieną darbe.

– Greitas. Ką sakė?

Iš jos veido nebuvo tikra, ar jai ta žinia maloni.

– Paprašė tavo numerio.

Jos vietoje aš nebūčiau davusi. Na, bent jau būčiau atsiklaususi.

Vakare Osvaldas manęs laukė paruošęs vakarienę. Gerai, kad grįžau laiku, nors jau buvau sugalvojusi užsukti po darbą į „Akropolį“ pasižiūrėti į žmones. Atnaujinti savo žinias apie tai, kaip jie rengiasi, ką perka vaikams. Kartais pasiilgstu paprasto, neįpareigojančio pasitrynimu tarp svetimų kūnų. Tiesa, labai greitai nuo to ir pavargstu – pusvalandžio daugiau nei gana. Tada nueinu į kokį restoraną ir nuperku maisto išsinešti į namus. Vakaraus gaminti tingiu. Ir vis dar negaliu priprasti, kad tai pradėjo daryti Osvaldas.

Kai su juo susipažinome, labai apsidžiaugiau, kad jis – paprastas, tradicinis vyras, bet neturintis tokiems vyrams būdingų erzinančių savybių. Arba aš jų nepastebėjau. Osvaldas tradiciškai tingėjo (dar sakydavo, kad pagulėjimas ant

sofos – pusė vyro sveikatos), galėjo įkalti vinį ir mokėjo gaminti vienintelį patiekalą – makaronus su faršu. Todėl, kai jis prisipirko kulinarinių knygų, pradėjo sekti kulinarines grupes socialinėse medijose, šiek tiek nustebau. „Žiūrėk, – rodydavo jis man kokią nuotrauką feisbuke, kurioje matyti į tešlą įvyniota dešrelė, – ryt pabandysiu šitą, atrodo, nesudėtinga.“ Kartą jis parodė nuotrauką, kurioje moteris laikė taurę vyno, o pro langą tolumoje matėsi besiganančios žąsys. Moters nagas buvo pajuodęs. Jos gyvenimas mane suintrigavo.

Vėliau vakare pati prisijungiau prie tos grupės ir apžiūrėjau kitus tos moters įrašus. Jodinėjimas arkliais, ką tik gimusio ėriuko maitinimas iš buteliuko pramaišiu su sūrių, pyragų ir kitų delikatesų receptais. Pagarba, pagalvojau. Tada grįžau prie tos pirmos, mane suintrigavusios nuotraukos ir paskaičiau komentarus.

„Gerbiu jūsų gyvenimo stilių“, – pakomentavęs mano mylimas Osvaldas. Jis niekada nemokėjo tinkamai parinkti žodžių.

Vakarienei buvo iškepęs brandintos jautienos didkepsnių, taurėse jau kvėpavo vynos. Net ir turint omenyje jo aistrą naujam hobiui – per daug patoso. Be to, vazoje droviai glaudėsi rožės.

– Už tai, kad mes susitikom, – pasakė paduodamas taurę, kol aš sukau galvą, kuo mūsų asmeninėje istorijoje svarbi ši diena.

Ach taip, tą dieną aš, pavargusi tyrinėti nuotraukas vyrų, gulinčių ant sofos tarp alaus butelių, apsiavusių kroksais ir apsiginklavusių plastikiniais šautuvais, pusnuogių lindinčių baseine ir atseit intriguojančių – su apatiniais jie ar be,

pamačiau vyruką geromis akimis. Pastūmiau jį į dešinę, o pažinčių programėlė džiaugsmingai suvibravo: „Jūs tinkate vienas kitam!“ Jis man parašė, aš atrašiau, tada susitikom, paskui – dar kartą ir, vos porai savaitių praėjus, nusprendėme tuoktis. Tai buvo lygiai prieš septynerius metus ir septynis mėnesius.